

LUPAPÄÄTÖS
Nro 9/12/2
Dnro PSAVI/78/04.09/2010
Annettu julkipanon jälkeen
3.2.2012

ASIA

Suojajenkereen rakentaminen Oulujärveen ja vesialueen kuivattaminen Reetinniemen kaivoshanketta varten, Paltamo

LUVAN HAKIJA

Juuan Dolomiittikalkki Oy
PL 27
83901 Juuka

SISÄLLYSLUETTELO

HAKEMUS	3
HANKKEEN KUVAUS	3
Yleiskuvaus hankkeesta.....	3
Suunnitellut työt	3
HANKETTA KOSKEVAT LUVAT, SOPIMUKSET JA KAAVOITUSTILANNE	5
Luvat ja alueet	5
Kaavoitustilanne	5
YMPÄRISTÖN TILA HANKKEEN VAIKUTUSALUEELLA.....	5
Yleiskuvaus vesistöistä.....	5
Vallitsevat vedenkorkeudet ja virtaamat	6
Vedenlaatu.....	6
Kalasto.....	6
HANKKEEN VAIKUTUKSET YMPÄRISTÖÖN SEKÄ YLEISIIN JA YKSITYISIIN ETUIHIN	6
Vaikutus vedenkorkeuksiin ja virtaamiin	6
Vaikutus vedenlaatuun ja kalastoon	6
Vaikutus vesialueen kasvillisuuteen ja linnustoon	7
Vaikutus ranta-alueille ja niiden kasvillisuudelle	7
Vaikutus rantarakenteille ja muulle vesistön käytölle	7
Arvio hankkeen tuottamista vahingoista	7
POIKKEUKSELLISET TILANTEET JA NIIHIN VARAUTUMINEN	7
Patoturvallisuuslain 9 §:n mukainen selostus suojapenkereestä aiheutuvasta vahingonvaarasta	7
Selvitys patoturvallisuuslain 11 §:ssä tarkoitetusta suojapenkereen patoluokasta.....	8
HANKKEEN JA SEN VAIKUTUSTEN TARKKAILU	8
LUPAHAKEMUKSEN KÄSITTELY	9
Lupahakemuksen täydennykset.....	9
Lupahakemuksesta tiedottaminen.....	9
Muistutukset ja vaatimukset	9
Hakijan kuuleminen ja selitys sekä hakemuksen täydennykset	12
Täydennyksistä kuuleminen.....	12
ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU.....	13
KÄSITTELYRATKAISU.....	13
PÄÄASIARATKAISU.....	13
LUPAMÄÄRÄYKSET	13
Suojapengertä koskevat määräykset	13
Padotun vesialueen kuivattamista koskevat määräykset.....	14
Rakentamisaika	14
Työnaikaisten haittojen minimointi	14
Viimeistelytyöt.....	14
Kunnossapitomääräys	15
Aloittamis- ja valmistumisilmoitus.....	15
Kirjaamis- ja tarkkailumääräykset.....	15
OHJAUS ENNAKOIMATTOMAN VAHINGON VARALTA	16
RATKAISUN PERUSTELUT	16
Käsittelyratkaisun perustelut	16
Pääasiasratkaisun perustelut.....	16
Lupamääräysten perustelut.....	16
VASTAUS YKSILÖITYIHIN VAATIMUKSIIN.....	17
PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO	18
SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET	18
KÄSITTELYMAKSU	18
Ratkaisu.....	18
Perustelut	18
Oikeusohjeet.....	19
MUUTOKSENHAKU	20

HAKEMUS

Juuan Dolomiittikalkki Oy on 15.4.2010 aluehallintovirastoon toimittamassaan hakemuksessa pyytänyt lupaa suojapenkereen rakentamiseen Oulujärveen Reetinniemen kaivoshanketta varten Paltamon kunnassa hakemussuunnitelmasta ja sen täydennyksistä ilmenevällä tavalla.

HANKKEEN KUVAUS

Yleiskuvaus hankkeesta

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto on 28.11.2006 antamallaan päätöksellä nro 91/06/2 myöntänyt Juuan Dolomiittikalkki Oy:lle ympäristöluvan, joka koskee muun muassa dolomiittikalkin louhintaa, murskausta ja jauhatusta Reetinniemen kaivoksella. Samalla ympäristölupavirasto on hylännyt vesitalouslupaa koskevan hakemuksen siltä osin, kun se on koskenut suojapenkereen rakentamista Oulujärveen ja sen erottaman vesialueen kuivatamista. Lisäksi ympäristölupavirasto on myöntänyt luvan pohjaveden pumppaamiseen Reetinniemen avolouhoksesta.

Reetinniemen kaivos sijaitsee noin 4 km Paltamon keskustasta länteen ja noin 20 km Kajaanin keskustasta pohjoiseen Paltaselän pohjoisrannalla.

Juuan Dolomiittikalkki Oy on hakenut lupaa suojapenkereen rakentamiseen Oulujärveen Reetinniemen kaivoksen yhteyteen. Suojapenkereen rakentamisen yhteydessä on tarkoituksena kuivattaa vesialue Oulujärvestä. Penkereen rakentaminen ja vesialueen kuivatus mahdollistavat dolomiittikalkin louhinnan nykyistä louhosta laajemmalla alueella. Penkereen rakentaminen ja louhosalueen laajentaminen on välttämätöntä nykyisen louhoksen toiminnan jatkamiseksi.

Suunnitellut työt

Suojapenkereen rakentaminen

Suojapenger on suunniteltu toteutettavaksi päätypenkereinä ja pohjaan täyttönä. Penkereen pituus vesialueella on noin 270 metriä, sen harjan leveys on 4,0 m, harjan korkeus $N_{60} + 126,30$ m ja luiskien kaltevuus 1:1,5. Penkereen rakennusmateriaaleina käytetään luonnonmateriaaleja kuten heikosti vettä läpäisevää moreenia ja louhetta. Penkereen sisällä yhtenäisesti jatkuva tiivistesydän rakennetaan moreenista siten, että sen vedenläpäisevyys on enintään 1×10^{-7} m/s ja tehokas raekoko d_{10} enintään 0,002 mm. Moreenisydämen paksuus on vähintään 3,0 m, sisäluiskan kaltevuus 1:1 ja ulkoluiskan kaltevuus 1:1,5 ja se ulotetaan vähintään tasolle $N_{60} + 123,99$ m. Penkereen ulkoluiska verhoillaan käyttöluokan N3 suodatinkankaalla tai vastaavalla ja vähintään 800 mm:n vahuisella kivi-/louheverhouksella (# 100–500 mm). Penkereen rakentamisessa käytetään ainoastaan materiaaleja, jotka täyttävät puhtaalle maa- ja kiviainekselle asetetut laatuvaatimukset.

Suojapenger rakennetaan päätypenkereinä niin, että työaikaisen penkereen harja on noin 0,5 metriä vedenpinnan yläpuolella. Penkereen pohjan leveys on 10–22 metriä. Penkereen syrjäyttämät hyvin löyhät massat kaivetaan järven puolelta alkuperäisen pohjan tasalle ja siirretään tilalle Putkinotko RN:o 1:15 penkereen jatkeeksi ja louhoksen puolella rannan kuivatustäytteeksi.

Kun penger on pohjattu ja luiskat ovat esikuormittuneet, muotoillaan penger lopullisen mukaiseksi siirtämällä helmamassoja penkereen yläosan täytteeksi.

Järven puoleinen luiska siistitään ja siihen asennetaan suodatinkangas ja louheverhous. Penkereen harja tasataan niin, että se maisemallisesti sopii ympäristöönsä. Suojapenger on rakentamisen jälkeen koko pituudeltaan myös liikennöintikelpoinen.

Tilan Putkinotko RN:o 1:15 maa-alueella suojapenger rakennetaan täysikorkuisena, kunnes maanpinta on tasolla $N_{60} + 123,70$ m ja siitä maalle päin tasaisesti madaltaen, kunnes maanpinta ja penkereen pää ovat tasolla $N_{60} + 124,20$ m. Vastakkaisella rannalla suojapenger ulotetaan täysikorkuisena maanpinnan tasolle $N_{60} + 123,70$ m asti, ja sen jälkeen padon korkeus alenee siten, että maanpinnan tasolla $N_{60} + 124,40$ m padon harjan korkeus on $N_{60} + 125,20$ m, jonka jälkeen padon pääty luiskataan maalle päin kaltevuuteen 1:10.

Rannan kallio-/louhevyöhykkeellä varmistetaan, että penkereen alle ei jää hyvin vettä johtavia kerroksia, joiden kautta vettä voisi vuotaa järvestä louhoskaivantoon.

Suojapengerin moreeni- ja louhemassamäärä on noin $31\,700\text{ m}^3$ rtr. Louheverhouksen pinta-ala on noin $4\,600\text{ m}^2$ ja massamäärä noin $3\,600\text{ m}^3$ rtr.

Vesialueen kuivattaminen

Rannan ja penkereen välinen vesialue kuivatetaan pumppaamalla vettä kaivoksen kuivanapitovesien selkeytysaltaisiin (kaksi allasta peräkkäin). Altaista vesi johdetaan takaisin Oulujärveen.

Kuivatettavan vesialueen vesimääräksi on arvioitu noin $25\,000\text{ m}^3$. Suunniteltu pumppausnopeus on $10\text{ l/s} = 0,01\text{ m}^3/\text{s} = 0,6\text{ m}^3/\text{min} = 36\text{ m}^3/\text{h} = 864\text{ m}^3/\text{vrk}$. Vesialueen kuivattaminen kestää 5–8 viikkoa riippuen siitä, kuinka paljon kuivatettavalle alueelle suotautuu vettä suojapengerin läpi ja ympäristöstä.

Veden suunnitellun pumppausnopeuden $0,01\text{ m}^3/\text{s}$ ja saostusaltaiden suunnitellun poikkileikkauksen pinta-alan $10,5\text{ m}^2$ perusteella altaassa olevan veden keskimääräinen virtausnopeus on $0,00095\text{ m/s} = 0,095\text{ cm/s}$. Koska altaat sijaitsevat muuta ympäristöä korkeammalla, 1. allas suunnitellun korkeustasossa $+133\text{ m}$ ja 2. allas suunnitellun tasossa $+127\text{ m}$, ympäristöstä ei kerääny merkittävästi pintavaluntavesiä altaisiin.

Veden laskennallinen viipymä saostusaltaassa on $10\text{ m} : 0,00095\text{ m/s} = 10\,526\text{ s} = 2,92\text{ h}$ eli noin 3 tuntia.

Ympäristöhallinnon RiverLife-projektin yhteydessä kootussa jokitetopaketissa esitetyissä suosituksissa laskeutusaltaan suunnitteluun on esitetty, että veden virtausnopeuden altaassa tulee olla enintään 1 cm/s ja viipymän vähintään 1 h, joten tähän hankkeeseen suunnitellut altaat täyttävät suositusten mukaiset vaatimukset selvästi.

Mitoiltaan molemmat saostusaltaat ovat yhtä suuria, altaiden pohjat ovat 4×10 metriä ja syvyys 1,5 metriä. Altaiden luiskat tehdään kaltevuuteen 1:2. Molempien altaiden tilavuus on noin 100 m^3 . Altaiden pohjat tehdään 1 %:n kaltevuuteen Oulujärvelle päin. Vesi johdetaan altaasta toiseen 1 metrin levyisessä ja 0,5 metriä syvyisessä avo-ojassa. Altaasta 2 vesi joh-

detaan takaisin Oulujärveen avo-ojassa ja patopenkereen läpi tehtävän rummun kautta.

Suojapenkereen rakentaminen toteutetaan siten, että siitä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa vesistölle.

HANKETTA KOSKEVAT LUVAT, SOPIMUKSET JA KAAVOITUSTILANNE

Luvat ja alueet

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto on 28.11.2006 antamallaan päätöksellä nro 91/06/2 myöntänyt Juuan Dolomiittikalkki Oy:lle muun muassa Reetinniemen kaivoksen ympäristö- ja vesitalousluvan.

Työ- ja elinkeinoministeriö on 2.3.2010 myöntänyt Reetinniemen kaivoskivennäisten hyödyntämiseksi kaivospiirin nro 3482/1c, jonka käyttöalue käsittää muun muassa 3,03 ha Kiehimänsuun kylän yhteistä vesialuetta RN:o 578-876-1-1 3,03 ha ja apualue tilan Dolomiittikalkki RN:o 578-402-50-4 aluetta 2,68 ha ja tilan RN:o Putkinotko 578-402-1-15 aluetta 4,99 ha.

Hakija on ostanut 18.12.2009 allekirjoitetulla kauppakirjalla Kiehimänsuun-Kivesjärven-Melalahden yhteisen vesialueeseen kuuluvan noin 3,0250 hehtaarin suuruisen määräalan. Lisäksi hakija omistaa kaivosalueeseen kuuluvat tilat Dolomiittikalkki RN:o 578-402-50-4 ja Putkinotko 578-402-1-15.

Kaavoitustilanne

Reetinniemen alueella on voimassa Paltamon kunnanvaltuuston 15.5.2008 hyväksymä Oulujärven rantayleiskaava. Oulun hallinto-oikeus on 9.4.2010 tekemällään päätöksellä kumonnut eräiltä osin Paltamon kunnanvaltuuston kaavan hyväksymispäätöksen. Kumoaminen ei kuitenkaan koske kaavan hyväksymispäätöstä Reetinniemen alueen osalta, joten kaava on siltä osin lainvoimainen. Rantayleiskaavassa Reetinniemen kaivosalueen maa-alueet on varustettu merkinnällä EK (kaivostoiminnan alue). Kaivostoiminnan alueeseen rajautuvat maa-alueet ja lähellä olevat alueet ovat kaavassa merkinnöillä RA/1 ja RA/2 varustettuja rantaan rajoittuvia loma-asunto-alueita ja merkinnällä M-1 varustettuja maa- ja metsätalousalueita. Suojapenkereen ja rannan välinen vesialue on kaavassa vesialuetta.

Valtioneuvoston 29.4.2009 vahvistamassa Kainuun maakuntakaavassa Reetinniemen alue on merkitty kaivostoimintaan tarkoitetuksi alueeksi (EK) ja luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeäksi alueeksi. Aluetta koskee suunnittelumääräys: ”Alueen käyttöönottoa suunniteltaessa on otettava huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset tuotannon aikana ja sen päätyttyä.”

YMPÄRISTÖN TILA HANKKEEN VAIKUTUSALUEELLA

Yleiskuvaus vesistöstä

Hanke sijaitsee Oulujärven Paltaselän pohjoisrannalla Oulujärven vesistöalueella (59.3), jonka pinta-ala Oulujärven luusuassa Jylhämän kohdalla on 19 839 km² ja järvisyys 12,75 %.

Vallitsevat vedenkorkeudet ja virtaamat

Suomen ympäristökeskuksen julkaisun 176 ”Hydrologinen vuosikirja 1994” mukaan Oulujärven vedenkorkeudet Melalahden asteikolla vuosina 1961–1990 ovat olleet seuraavat:

$$\begin{aligned} HW &= N_{60} + 123,69 \text{ m} \\ MHW &= N_{60} + 123,24 \text{ m} \\ MW &= N_{60} + 122,54 \text{ m} \\ MNW &= N_{60} + 121,46 \text{ m} \\ NW &= N_{60} + 120,91 \text{ m} \end{aligned}$$

Oulujärven säännöstelyrajat ovat seuraavat:

$$\begin{aligned} HW &= NN + 123,20 \text{ m} \quad (N_{60} + 123,55 \text{ m}) \\ NW_{nav} &= NN + 121,60 \text{ m} \quad (N_{60} + 121,95 \text{ m}) \\ NW &= NN + 120,50 \text{ m} \quad (N_{60} + 120,85 \text{ m}) \end{aligned}$$

Oulujärven vedet purkautuvat Oulujokeen, ja virtaamat Jylhämän kohdalla ovat olleet vuosina 1961–1990 seuraavat:

$$\begin{aligned} HQ &= 700 \text{ m}^3/\text{s} \\ MHQ &= 471 \text{ m}^3/\text{s} \\ MQ &= 222 \text{ m}^3/\text{s} \\ MNQ &= 28 \text{ m}^3/\text{s} \\ NQ &= 0 \text{ m}^3/\text{s}. \end{aligned}$$

Oulujärvi on säännöstelty.

Vedenlaatu

Oulujärvi on kirkasvetinen, keskiumuksellinen ja lievästi rehevä. Järvi kuuluu käyttökelpoisuusluokkaan hyvä.

Kalasto

Oulujärven kalastoon kuuluvat ainakin seuraavat kalalajit: ahven, hauki, harjus, järvilohi, järvitaimen, kiiski, kymmenpiikki, kuha, lahna, made, muikku, salakka, seipi, siika ja säyne. Lisäksi järvessä on rapua.

Suunnitellun penkereen välittömässä läheisyydessä ei ole merkittäviä kalojen lisääntymisalueita. Hankkeen alueella on mahdollisesti kuitenkin vähäisessä määrin tavanomaisia järvikaloja.

HANKKEEN VAIKUTUKSET YMPÄRISTÖÖN SEKÄ YLEISIIN JA YKSITYISIIN ETUIHIN

Vaikutus vedenkorkeuksiin ja virtaamiin

Hankkeella ei ole vaikutuksia Oulujärven vedenkorkeuksiin tai virtaamiin.

Vaikutus vedenlaatuun ja kalastoon

Pengerrystyöstä aiheutuu veden tilapäistä samentumista lähialueella, mutta sen vaikutukset jäävät väliaikaisiksi ja vähäisiksi. Siirrettävien massojen määrät ovat vähäiset ja työt tehdään talvella, joten virtaamattoman veden ja jääkannen ansiosta hienojakoinen maa-aines laskeutuu työkohteen läheisyyteen. Samentumishaitta häviää muutamassa viikossa ja on hävinnyt jo ennen jäiden lähtöä.

Hankkeen alueella vesisyvytydet ovat hyvin vähäiset ja paikalla on mahdollista kalastaa vain katiskalla tai ongella. Oulujärven laajuuden ja matalikkoalueiden määrään huomioon ottaen hankkeella ei ole merkittävää vaikutusta kalastukseen.

Vaikutus vesialueen kasvillisuuteen ja linnustoon

Kaivostoiminta-alue ei ole merkittävä lintujen pesimä- tai levähdysalue.

Alueen vesialueella ei ole muuta tavanomaisesta poikkeavaa kasvillisuutta kuin uhanalaiseksi luokiteltu horkkakatkerö (*Gentianella amarella*), jonka kasvialue on suojattu. Horkkakatkerö on kalkin suosija, ja kaivostoiminnalla ei vaaranneta merkittävästi kasvin kasvuolosuhteita.

Hakijan käsityksen mukaan hankkeesta ei aiheudu merkittäviä välittömiä tai välillisiä vaikutuksia vesialueen luonnolle tai linnustolle.

Vaikutus ranta-alueille ja niiden kasvillisuudelle

Haetun suojapenkereen mantereen puolella on tavattu uhanalainen horkkakatkerö. Hakija on suojannut kasvin esiintymäalueen. Muita suojeltavia kasveja ei ole havaittu.

Muutoin hankkeen vaikutus ranta-alueille on vähäinen, eikä hanke muuta vesistön vedenkorkeuksia. Suojapenkereen päädyissä ranta-alue muotoillaan ympäristöön sopivaksi.

Vaikutus rantarakenteille ja muulle vesistön käytölle

Hankkeella ei ole haitallista vaikutusta rantarakenteisiin, vesistön virkistyskäyttöön eikä vesiliikenteeseen.

Arvio hankkeen tuottamista vahingoista

Hakija on katsonut, että rakentamisen aikaisesta mahdollisesta veden samentumisesta ei aiheudu korvattavaa haittaa lähialueen rantakiinteistöille. Työ toteutetaan talven aikana, jolloin vedenkorkeus on alimmillaan ja veden virtaus ei siirrä hienojakoista maa-ainesta.

POIKKEUKSELLISET TILANTEET JA NIIHIN VARAUTUMINEN

Patoturvallisuuslain 9 §:n mukainen selostus suojapenkereestä aiheutuvasta vahingonvaarasta

Suojapenkereen rajaamasta avolouhoksesta nostetaan vuodessa keskimäärin 30 000 tonnia kalkkikiveä ja 500–1 000 tonnia sivukiveä. Näiden määrien kuljettamiseen ja kuormaamiseen käytetään 40 tonnin kokonaispainoista kaivinkonetta ja dumpperia. Kuormassa kulkee kerralla 35 tonnia kiveä ja yhden kuorman hakemiseen menee aikaa noin 10 minuuttia. Näin ollen vaara-alueella työskennellään vuoden aikana noin 200 tuntia. Avolouhoksessa ei siten ole työntekijöitä tai kalustoa 98 % ajasta.

Suojapenger Oulujärveä vasten on koko louhoksessa työskentelyn ajan työntekijän näkyvillä. Louhokseen vievä ajoluiska sijoittuu myös siten, että louhokseen ajettaessa näkyvyys suojapenkereeseen on hyvä. Mahdollinen veden suotautuminen avolouhokseen suojapenkereen läpi on helppo havaita. Kiven kuljetukseen käytettävää kalustoa ei ole louhoksessa muulloin kuin ajon yhteydessä. Koneiden huoltoja ja tankkauksia ei suoriteta avo-

louhoksessa. Avolouhoksessa ei työskennellä tai oleskella muulloin kuin mainitun työn suorittamisen yhteydessä.

Padosta aiheutuvasta vahingonvaarasta ei hakemuksen mukaan ole erityistä vaikutusta penkereen mitoitukseen, vaan suojaonger mitoitetaan patoturvallisuuslaissa (494/2009) ja valtioneuvoston asetuksessa patoturvallisuudesta (319/2010) asetettujen vaatimusten mukaisesti.

Selvitys patoturvallisuuslain 11 §:ssä tarkoitetusta suojaengeren patoluokasta

Hakija on esittänyt, että pato luokitellaan patoturvallisuuslain 11 §:n mukaisesti 3-luokan padoksi, sillä mahdollisessa onnettomuustilanteessa padon sortuessa siitä mitä ilmeisimmin ei voi johtua vaaraa ihmishengelle tai terveydelle eikä muuta kuin vähäistä haittaa ympäristölle tai padon alapuolella olevalle omaisuudelle. Padon alapuolella ei sijaitse rakennuksia tai säilytetä louhoksessa käytettävää kalustoa. Kaluston ja työntekijöiden oleskeluaika padon vaikutusalueella on vähäinen.

HANKKEEN JA SEN VAIKUTUSTEN TARKKAILU

Reetinniemen kaivokselle on laadittu tarkkailuohjelma elokuussa 2009. Siinä määritellään tavat, joilla seurataan kaivostoiminnan vaikutuksia ympäristöön. Kaivostoiminnan vaikutusten seuraamiseksi kaivoksen kuivatusvesiä, Oulujärven pintavesiä ja alueen pohjavesien laatua seurataan näytteenotoin tarkkailuohjelmassa määritellyin aikavälein.

Rakennusvaiheen tarkkailu

Suojaengeren rakentamisesta aiheutuvat ympäristövaikutukset kohdistuvat pääasiassa Oulujärven pintavesiin. Hakija on esittänyt, että rakennusvaiheen aikana tarkkailutoimenpiteinä otetaan Oulujärvestä vesinäytteet ennen penkereen rakentamista sekä penkereen rakentamisen ja vesialueen kuivattamisen jälkeen. Otetuista näytteistä tehdään samat määrittelyt, mitä kaivoksen tarkkailuohjelmassa on alueen pintavesien seurannaksi esitetty:

- lämpötila
- pH
- kokonaiskovuus
- kiintoaine
- hehkutusjäännös
- öljyhiilivedyt
- ammonium-, nitraatti-, ja nitriittityppi sekä kokonaistyyppi
- kokonaisfosfori

Vesinäytteiden mittaustiedot toimitetaan Paltamon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Kainuun ELY-keskukselle mahdollisuuksien mukaan sähköisesti viranomaisen hyväksymällä tavalla. Mahdollisista raja-arvot ylittävistä mittaustuloksista raportoidaan viipymättä tulosten tultua luvan saajan tietoon.

Vesialueen kuivattamisen ja jälkimmäisen näytteenoton jälkeen, kaivoksen ympäristövaikutusten tarkkailua jatketaan kaivoksen tarkkailuohjelmassa määritellyn mukaisesti.

Menettely poikkeustilanteissa

Poikkeuksellisia päästöjä ilmaan tai vesistöön aiheuttavista häiriötilanteista sekä muista mahdollisista vahingoista ja onnettomuuksista, joissa haitallisia aineita pääsee ympäristöön, ilmoitetaan viipymättä Kainuun ELY-keskukseen sekä Paltamon kunnan ympäristön- ja terveydensuojeluviranomaiselle. Merkittävistä päästöistä ilmoitetaan välittömästi myös Paltamon pelastusviranomaiselle. Toiminnanharjoittaja ryhtyy viipymättä tarvittaviin toimenpiteisiin vahinkojen torjumiseksi, tilanteen palauttamiseksi ennalleen sekä tapahtuneen toistumisen estämiseksi.

LUPAHAKEMUKSEN KÄSITTELY

Lupahakemuksen täydennykset

Hakemusta on täydennetty 4.11.2010 muun muassa vesialuetta koskevalla kauppakirjalla, kartta- ja poikkileikkauspiirroksilla, selvityksellä vesialueen kuivattamisesta ja työn toteuttamisen ajankohdasta ja kestosta, vesialueen ja lähiympäristön kuvauksella, selvityksellä kalastosta ja kalastuksesta ja hankkeen vaikutuksesta niihin, rantatiloja ja vesialuetta koskevalla tilaselvityksellä ja vahingonarviolla sekä Reetinniemen kaivosta koskevilla ympäristölupaviraston ja Vaasan hallinto-oikeuden päätöksillä.

Lisäksi hakemusta on 15.6.2011 täydennetty muutetulla suunnitelmakartalla ja suojajenkereen poikkileikkauspiirustuksella, selvityksellä suojajenkeren mitoituksista ja patoturvallisuudesta, selvityksellä valkolehdokin kasvualueesta ja liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoista sekä 19.7.2011 selvityksellä selkeytysaltaiden mitoituksista ja rakennusvaiheen tarkkailuohjelmalla.

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Aluehallintovirasto on antanut hakemuksen tiedoksi kuuluttamalla aluehallintovirastossa ja Paltamon kunnassa 29.11.–29.12.2010 sekä erityistiedoksi viranomaisille ja asianosaisille. Lisäksi Paltamon kunnan kaavoitusviranomaiselta on pyydetty hakemuksesta lausunto.

Muistutukset ja vaatimukset

1. Kainuun ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Patoturvallisuus ja kuivatusvesien hallinta

ELY-keskus on patoturvallisuusviranomaisena todennut, että tiivistyssydämen korkeuteen ei suunnitelmassa ole otettu kantaa. Tiivistyksen yläpinnan tulee olla padon luokasta riippuen vähintään 0,3–0,4 metriä korkeammalla kuin ylävesi (HW). Padon poikkileikkauksessa ei ole esitetty tiivistyssydäntä lainkaan, vaan moreeni-/louhepenger on esitetty yhtenäisenä sekarakenteena. Suunnitelman poikkileikkauksessa tulee esittää selkeästi padon eri rakenneosat. Painumalaskelmia tai muita perusteluja painuma-arviolle ei ole esitetty. Myöskään padon vakavuus- ja suotovirtauslaskelmia ei ole esitetty suunnitelmassa. Padon pohjatutkimuksia tulee täydentää padon suunnittelua varten.

Padon omistajan on patoturvallisuuslain 9 §:n mukaan muun lain mukaisesti, tässä tapauksessa vesilain, lupahakemuksessa selostettava tarpeellisessa määrin padosta aiheutuvaa vahingonvaaraa ja sen vaikutusta padon mitoitukseseen. Hakemuksessa ei ole esitetty arviota pato-

onnettomuustilanteessa aiheutuvasta vahingonvaarasta. Patoturvallisuuslain 9 §:n mukaan patoturvallisuusviranomaisen on esitettävä lausunto padon mitoituksesta patoturvallisuuden kannalta. Hakemuksessa ei ole myöskään esitetty padon mitoituseriaaiteita, joten lausunnossa ei voida ottaa kantaa, täyttääkö hakemuksen mukainen pato patoturvallisuuslain, -asetuksen ja -oppaan mukaiset mitoitusvaatimukset. Padon omistajan tulee tarkentaa suunnitelmia.

YVA-asetuksen (713/2006) hankeluettelossa kohdassa 3a) on mainittu, että patoturvallisuuslain (413/1984) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettut padot, jotka onnettomuuden sattuessa saattaa aiheuttaa ilmeisten vaaran ihmishengelle tai terveydelle taikka ilmeisen huomattavan vaaran ympäristölle tai omaisuudelle kuuluvat ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn piiriin. Patoturvallisuuslaki (413/1984) on kumottu. YVA-asetuksessa vanhaan lakiin viitattua kohtaa vastaa voimassa olevan patoturvallisuuslain (494/2009) 11 §:ssä tarkoitettu 1-luokan pato. Näin ollen voidaan tulkita, että mikäli pato luokitellaan vahingonvaaraselvityksessä 1-luokan padoksi eli joka onnettomuuden sattuessa aiheuttaa ihmishengelle ja terveydelle taikka huomattavan vaaran ympäristölle tai omaisuudelle vaatii YVA-menettelyyn. Lupahakemuksessa ei ole esitetty padosta aiheutuvaa vahingonvaaraa, joten patoluokasta ei voi antaa edes alustavaa arviota. Luvan hakijan tulisi täydentää hakemusta selvityksellä vahingonvaarasta, jotta voidaan arvioida padon luokka ja edelleen YVA-menettelyn tarve.

Hakemuksessa on esitetty puutteellisesti, miten suojapenkereen sisään jäävä vesialue aiotaan kuivattaa. Vedet on esitetty johdettavaksi kaivosalueella olevan kahden selkeytysaltan kautta, minkä jälkeen ne johdetaan takaisin Oulujärveen. Olemassa olevien altaiden kapasiteetti on aivan liian pieni ajateltaessa käsiteltävän veden määrää ja laatua, joka poikkeaa oleellisesti nykyisistä kuivatusvesistä. Rakentamisvaihetta varten tulee määrätä erillinen tarkkailu päästöjen ja vesistövaikutusten osalta. Alueen käyttöönotto vaatii muutoksia nykyiseen tarkkailuohjelmaan.

Muut asiat

Alueelta tunnetaan luonnonsuojelulain 47 §:n 1 momentissa tarkoitettun erityisesti suojeltavan kasvilajin horkkakatkeron esiintymä. ELY-keskus ei ole antanut kyseistä esiintymispaikkaa koskevaa luonnonsuojelulain 47 §:n 3 momentin mukaista rajaamispäätöstä. Hakija on suunnitelmassa ilmoittanut suojaavansa kasvin esiintymisalueen.

ELY-keskus on muistuttanut lisäksi kaivospiirin määräämisestä annetussa kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksessä (10.10.2007 KaivNro 7603/1a) olleista lupamääräyksistä, jotka koskevat alueella esiintyviä rauhoitettuja lajeja. Lupamääräyksen 1 mukaan toiminta kaivospiirin alueella on järjestettävä siten, ettei luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla rauhoitettua valkolehdokkia hävitetä. Lupamääräyksen 2 mukaan hakijan on selvitettävä ennen toiminnan aloittamista, onko apualueella liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Selvitys on toimitettava tiedoksi työ- ja elinkeinoministeriölle ja Kainuun ympäristökeskukselle. ELY-keskus on huomauttanut, että suunnitelmaan sisältyvä suojapenkereen länsipää ulottuu kaivospiirin apualueelle. Suunnitelmasta puuttuu selvitys siitä, esiintyykö suunnitellun suojapenkereen kohdalla luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettua valkolehdokkia ja edellyttääkö hankkeen toteuttaminen luonnonsuojelulain mukaisesti poikkeamislupaa valkolehdokin rauhoitusmääräyksistä. Myöskään selvitystä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen esiintymisestä kaivospiirin apualueella ei sisälly suunnitelmaan. Suunnitelmaa tulisi täydentää mainituilta osin.

2. Kainuun ELY-keskus, kalatalouden ryhmä

ELY-keskus on kalatalousviranomaisena ilmoittanut, ettei sillä ole hakemuksesta huomauttamista. Kalataloudellisen kompensaation tai tarkkailun määrääminen ei ole tarpeen.

3. Paltamon kunnanhallitus

Kunnanhallitus on todennut, että alueella on voimassa Oulujärven rantayleiskaava, joka myös Reetinniemen kaivospiirin osalta on saanut lainvoiman 8.10.2008. Yleiskaavassa kaivosalue on myöhemmin siihen tehtyä vesialueelle kohdistuvaa laajennusta lukuun ottamatta osoitettu kaivosalueena.

Yleiskaavassa sl- ja ma-merkinnöillä osoitettu alue yltää osin myös kaivosalueelle. Aluetta koskevat seuraavat kaavamääräykset:

- sl: Kohdeosa-alue, jolla on erityisiä suojeluarvoja.

Merkinnällä on osoitettu eläimistöltään ja kasvillisuudeltaan arvokkaita alueita. Alueella mahdollisesti suoritettavien toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että alueen luonnonympäristö säilyy.

- ma: Maisemallisesti arvokas alue.

Alueen maisema-arvot pyritään säilyttämään. Alueella suositellaan noudatettavaksi kulloinkin voimassa olevia hyvän metsänhoidon suosituksia hakuista maisemallisesti herkillä alueilla.

- Uhanalaisen kasvin esiintymäalue on osoitettu kaavassa merkinnällä sl-u, jota koskee määräys:

- sl-u: Kohde/osa-alue, jolla on erityisiä suojeluarvoja.

Merkinnällä on osoitettu uhanalaisten kasvien esiintymispaikat. Alueella mahdollisesti suoritettavat toimenpiteet eivät saa vaarantaa uhanalaisen kasvilajin esiintymää. Rakennuslupaa haettaessa uhanalaisen lajin esiintymispaikka tulee selvittää tarkasti ja ottaa se rakennuslupaa myönnettäessä huomioon. Hanke voidaan edellyttää toteutettavaksi viranomaisten ohjeiden mukaan niin, ettei lajin esiintymää hävitetä.

Kunnanhallitus on vaatinut, että suojapenkereen rakentamisessa Oulujärven ja vesialueen kuivattamisessa tulee ottaa huomioon Oulujärven rantayleiskaavan määräykset.

4. Paltamon kunnan lupa- ja valvontalautakunta

Lautakunta on todennut, että rakennettavaksi esitetyn suojapenkereen leveyden ja korkeuden perusteella voidaan olettaa, että sen vaikutus maisemassa on ennalta arvioiden merkittävä järveltä päin katsottuna. Hankkeen vaikutus maisemaan tulisikin esittää havainnekuvilla ja -piirroksilla hakemuksen yhteydessä, jotta hankkeesta ja sen vaikutuksista saadaan kokonaiskäsitys lupavaiheessa.

Hakemuksessa ei ole arvioitu vesistön virtausoloissa penkereen johdosta mahdollisesti tapahtuvia muutoksia. Hankkeen vaikutukset virtausten muuttumiseen, sen vaikutukset sedimentaatioissa ja eroosiossa tapahtuviin muutoksiin hankkeen vaikutusalueella tulisi myös ottaa huomioon lupaharkintaa tehtäessä.

Lupahakemuksessa ei ole esitetty selvityksiä kuivattavaksi aiotun, padotetun alueen vesimäärästä eikä sitä, miten mitoituksessa on huomioitu padon sortumisesta aiheutuva vahingonvaara. Myös hakemuksessa esitettyjen laskeutusaltaiden koko vaikuttaa alimitoitetulta, eikä suunnittelussa siten

ole huomioitu hankkeen suuruutta ja vaikuttavuutta ennalta katsoen riittäväällä tasolla.

Lupa- ja valvontalautakunta on katsonut, että hakemuksessa on selvitetty puutteellisesti hankkeesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia ja niitä toimia, joilla haitallisia ympäristövaikutuksia voidaan ehkäistä ja rajoittaa. Lupa- ja valvontalautakunta on esittänyt lupaviranomaiselle harkittavaksi, onko suo-japenger patoturvallisuuslain (413/1984) 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu pato, joka tarvitsee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ja asetuksen mukaisen arviointimenettelyn.

Hakijan kuuleminen ja selitys sekä hakemuksen täydennykset

Aluehallintovirasto on 28.1.2011 varannut hakijalle tilaisuuden selityksen antamiseen tehtyjen muistutusten johdosta ja samalla pyytänyt hakijaa täydentämään hakemusta.

Hakija on 15.6.2011 toimittanut täydennykset. Niiden sisältö ilmenee tarpeellisin osin edellä hakemussuunnitelman kertoelmasta. Muistutuksista hakija ei ole erikseen antanut selitystä.

Lisäksi aluehallintovirasto on 30.6.2011 pyytänyt hakijaa vielä täydentämään hakemusta. Hakija on 19.7.2011 toimittanut vaaditut täydennykset. Niiden sisältö ilmenee tarpeellisin osin edellä hakemussuunnitelman kertoelmasta.

Täydennyksistä kuuleminen

Aluehallintovirasto on 28.9.2011 varannut Kainuun ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja Paltamon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tilaisuuden muistutusten ja vaatimusten tekemiseen hakijan toimittamien hakemuksen täydennysten johdosta.

5. Kainuun ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue

Patoturvallisuus ja kuivatusvesien hallinta

ELY-keskus on todennut, että täydennyksessä on esitetty patoturvallisuuslain (494/2009) 9 §:n mukaiset vaatimukset riittäväällä tarkkuudella eikä patoturvallisuusviranomaisella ole siihen huomautettavaa. Padon omistajan on kuitenkin ennen padon rakentamiseen ryhtymistä toimitettava patoturvallisuusviranomaiselle tarkemmat padon rakennussuunnitelmat, jotka sisältävät muun muassa vakavuus- ja suotovirtauslaskelmat. Padon omistajan tulee myös laatia patoturvallisuusasiakirjat (patoturvallisuuskansio) ja toimittaa ne patoturvallisuusviranomaiselle ennen padon käyttöönottoa. Lopullinen päätös padon luokittelusta tehdään ennen padon käyttöönottoa. Tarkkailun osalta ELY-keskus on vaatinut, että hakijan tulee olla selvillä rakentamisen vaikutuksista myös rakentamisen aikana.

Luonnonsuojelu

Kauppa- ja teollisuusministeriön (KTM) 19.10.2007 antamassa päätöksessä kaivospiirin määrittämisestä on määrätty, että hakijan tulee kaivospiirin alueella järjestää toiminta siten, ettei luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla rauhoitettua valkolehdokkia hävitetä. Lisäksi päätöksessä on määrätty, että hakijan tulee selvittää ennen toiminnan aloittamista, onko apualueella liitoravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Mikäli näitä löytyy, hakijan on samalla selvitettävä, miten ne sijaitsevat apualueelle suunniteltuihin toimiin nähden. Selvitys on toimitettava mainitulle ministeriölle sekä tiedoksi

Kainuun ympäristökeskukselle (nykyisin ELY-keskus). Selvitys on tehtävä kaivospiiritoimituksen aikana tai viimeistään ennen alueelle suunniteltujen toimenpiteiden aloittamista.

Hakija on teettänyt KTM:n edellyttämät selvitykset. Luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla rauhoitetun valkolehdokin esiintymä tulee merkitä ja rajata pysyvästi siten, ettei sitä vahingossa hävitetä. Tällöin suunnitelma täyttää kaivospiirimääräykseen kirjatun ehdon.

Liito-oravan osalta selvitys osoittaa, että kaivospiirin apualueella ei ole liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Niiltä osin määräykseen kirjattu ehto ei aiheuta enempää toimenpiteitä.

6. Paltamon kunnan lupa- ja valvontalautakunta

Lautakunta on ilmoittanut, ettei sillä ole muistutettavaa hakemuksen täydennysten osalta.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

KÄSITTELYRATKAISU

Tämän asian ratkaisemiseen sovelletaan vesilain (264/1961) säännöksiä.

PÄÄASIRATKAISU

Aluehallintovirasto myöntää Juuan Dolomiittikalkki Oy:lle luvan suojapenkereen rakentamiseen Oulujärveen ja vesialueen kuivattamiseen Reetin- niemen kaivoshanketta varten Paltamon kunnassa täydennetystä hakemuksuunnitelmasta ja jäljempää lupamääräyksistä ilmenevästi.

Hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu korvattavaa tai toimenpitein hyvitettävää vahinkoa, haittaa tai muuta edunmenetystä. Ennakoimattoman vahingon varalta annetaan jäljempää ilmenevä ohjaus.

LUPAMÄÄRÄYKSET

Suojapengertä koskevat määräykset

1. Suojapenger on rakennettava aluehallintovirastoon 15.6.2011 toimitettujen ja 10.6.2011 päivättyjen suunnitelmakartan "GEO P15856 200" MK 1:2 000 ja penkereen poikkileikkauspiirustuksen "GEO P15856 202" MK 1:100 osoittamaan paikkaan ja mukaisesti.

Luvan saajan on ennen suojapenkereen rakentamista toimitettava patoturvallisuusviranomaiselle eli Kainuun ELY-keskukselle tarkempi suojapenkereen rakennussuunnitelma vakavuus- ja suotovirtauslaskelmineen sekä laadittava patoturvallisuusasiakirjat ja toimitettava ne patoturvallisuusviranomaiselle ennen suojapenkereen käyttöönottoa. Suojapenkereen tulee olla mitoitukseltaan ja turvallisuudeltaan patoturvallisuuslaissa (494/2009) ja valtioneuvoston asetuksessa patoturvallisuudesta (319/2010) asetettujen vaatimusten mukainen.

Padotun vesialueen kuivattamista koskevat määräykset

2. Suojapenkereellä vesistöä erotettu vesialue on kuivatettava pumpaamalla alueelle kertyvät vedet 19.7.2011 aluehallintovirastoon toimitetulta, kuivatuksen osalta tarkennetulta suunnitelmakartalta ”GEO P15686 200 A” ilmenevään saostusaltaaseen 1, josta vedet johdetaan avo-ojassa saostusaltaaseen 2 ja siitä edelleen avo-ojassa ja suojapenkereen läpi rakennettavan rummun kautta Oulujärveen.

Saostusaltaat on mitoitettava ja rakennettava 19.7.2011 aluehallintovirastoon toimitetuista piirustuksista ”Leikkaus 3–3. Saostusaltaiden pituusleikkaus. GEO P15851 204” ja ”Leikkaus 4–4. Saostusaltaan poikkileikkaus. GEO P15851 205” sekä kuivatussuunnitelman täydennystä koskevasta selostuksesta ilmenevästi.

Veden pumppaus vesialueelta on suoritettava siten, että veden virtausnopeus saostusaltaissa ei ylitä 1 cm/s ja viipymä saostusaltaissa on vähintään 1 tunti.

Rakentamisaika

3. Rakennustyöt on tehtävä loppuun neljän vuoden kuluessa siitä, kun tämä päätös on saanut lainvoiman uhalla, että lupa on muutoin katsottava rauenneeksi.

Työnaikaisten haittojen minimointi

4. Penkereen rakennustyöt ja vesialueen kuivattaminen on toteutettava silloin, kun Oulujärven vedenkorkeus on mahdollisimman alhainen, ja siten, ettei toimenpiteistä aiheudu tarpeetonta vesistön samentumista tai muuta vahingollista seurausta, joka kohtuullisin kustannuksin on estettävissä. Vesistön samennemista aiheuttavia rakentamistöitä ei saa tehdä 15.5.–30.9. Muutoinkin samennusta aiheuttavat työt on tehtävä viivytyksettä ja mahdollisimman yhtäjaksoisesti.

Suojapenkereen syrjäyttämät löyhät massat on kaivettava järven puolelta järven alkuperäisen pohjan tasalle ja siirrettävä luvan saajan omistamalle maalle esimerkiksi suojapenkereen jatkeeksi ja louhoksen puolen rannan kuivatustäyteeksi tai muutoin luvalliseen paikkaan siten, ettei niistä aiheudu haittaa vesistölle tai sen käytölle.

Rakentamistyöt on lisäksi toteutettava siten, että hankkeen rakenteita ei sijoiteta valkolehdokkiesiintymän alueelle eikä rakentamistöillä muutoinkaan vahingoiteta esiintymää. Esiintymän alue on merkittävä ja rajattava vahingoittumisen estämiseksi.

Rakentamisessa on lisäksi noudatettava Oulujärven rantayleiskaavan hankealuetta koskevia kaavamääräyksiä.

Viimeistelytyöt

5. Luvan saajan on poistettava vesistöä ja sen rannoilta rakennusjätteet ja ylimääräinen kaivumaa sekä huolehdittava rakennustyön muidenkin jälkien poistamisesta. Erityistä huomiota on kiinnitettävä suojapenkereen ympäristöön sopeuttamiseen. Sitä varten luvan saajan on laadittava suojapenkereen maisemointisuunnitelma, joka on lähetettävä ennen maisemointitöiden tekemistä Kainuun ELY-keskuksen hyväksyttäväksi. Maisemointityöt on toteutettava kahden vuoden kuluessa suojapenkereen varsinaisten rakennustöiden tekemisestä.

Kunnossapitomääräys

6. Luvan saajan on huolehdittava suojapenkereen sekä saostusaltaiden ja vedenjohtamisrakenteiden kunnossapidosta.

Aloittamis- ja valmistumisilmoitus

7. Luvan saajan on ilmoitettava rakennustöiden aloittamisesta Kainuun ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja kalatalouden ryhmälle sekä Paltamon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Luvan saajan on ilmoitettava kirjallisesti töiden valmistumisesta kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa aluehallintovirastolle, Kainuun ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja kalatalouden ryhmälle sekä Paltamon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Kirjaamis- ja tarkkailumääräykset

8. Luvan saajan on pidettävä töiden aikana työmaapäiväkirjaa, johon on merkittävä Oulujärven vedenkorkeudet, sääolosuhteet, ruoppaus- ja penkereen rakentamiskalustot, ruoppaus- ja penkereen rakentamismenettelyt, ruoppaus- ja täyttömassojen laatu ja määrä, päivittäiset kuivatusveden pumppausmäärät, työskentelyajat, muut suoritettavat toimenpiteet, karttapohjalle samentumisalueet työpäivittäin ja muut havainnot, joilla voi olla merkitystä töiden vaikutusten arvioinnissa.

Työmaapäiväkirja on säilytettävä kolmen vuoden ajan ja päiväkirja on pyydettyessä esitettävä valvoville viranomaisille ja niille, joiden oikeus tai etu on päiväkirjaan merkityistä tiedoista riippuva.

9. Luvan saajan on tarkkailtava kaivoksen edustalla olevan Oulujärven lahden vedenlaatua ottamalla vesinäytteet kerran ennen suojapenkereen rakentamista, kaksi kertaa suojapenkereen rakentamisen aikana, kaksi kertaa vesialueen kuivattamisen aikana sekä kerran vesialueen kuivattamisen jälkeen. Lisäksi on otettava näytteet kahdesti vesialueelta saostusaltaisiin pumpattavasta vedestä ja saostusaltaista Oulujärveen johdettavasta vedestä. Kaikki näytteet ovat kertanäytteitä. Vesinäytteistä on määritettävä vähintään lämpötila, pH, kokonaiskovuus, kiintoaine, hehkutusjäännös, öljyhiilivedyt, ammonium-, nitraatti- ja nitriittityppi, kokonaistyyppi ja kokonaisfosfori.

Saostusaltaisiin pumpattavan ja vesistöön johdettavan veden määrää on seurattava pumpun käyntitietojen, mittapadon tai muun vastaavan avulla kaikkina kyseisen toiminnan päivinä.

Vesinäytteiden analyysitulokset on toimitettava Kainuun ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja Paltamon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle viipymättä niiden valmistuttua mainittujen viranomaisten hyväksymällä tavalla.

10. Suojapenkereen rakenteiden kunnan tarkkailu on sisällytettävä Reetinien kaivoksen tarkkailusuunnitelmaan.

11. Tarkkailussa on käytettävä vahvistettuja standardeja tai muita Kainuun ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen hyväksymiä menetelmiä.

OHJAUS ENNAKOIMATTOMAN VAHINGON VARALTA

Mikäli tässä päätöksessä tarkoitettua rakentamisesta aiheutuu sellainen vahinko, jota lupapäätöstä annettaessa ei ole ennakoitu ja josta luvan saaja on vesilain säännösten nojalla vastuussa, voidaan korvausta tai toimenpiteitä vahinkojen poistamiseksi aiemman ratkaisun estämättä vaatia aluehallintovirastoon toimitettavalla hakemuksella.

RATKAISUN PERUSTELUT

Käsittelyratkaisun perustelut

Tämä asia on tullut vireille 15.4.2010. Asia on ratkaistava vesilain (261/1961) säännösten nojalla, koska näitä säännöksiä on sovellettava vuoden 2011 loppuun saakka vireille tulleiden vesitalousasioiden ratkaisemiseen.

Pääasiasratkaisun perustelut

Hakija on saanut Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston 28.11.2006 antaman Reetinniemen kaivoksen ympäristöluvan nro 91/06/2 dolomiittikalkin louhintaan, murskaukseen ja jauhatukseen.

Hakijalla on tarkoitus hyödyntää kaivoksen nykyisestä louhoksesta Oulujärven pohjan alapuolelle ulottuvaa dolomiittikalkkiesiintymää. Esiintymän hyödyntämiseksi Oulujärven vesialuetta on tarpeen padota ja kuivattaa.

Hakijalla on työ- ja elinkeinoministeriön 2.3.2010 antamalla kaivoskirjalla saatu oikeus Reetinniemen kaivospiiriin Kaivnro 3482, joka käsittää muun muassa 3,03 ha:n suuruisen hakijan omistaman vesialueen ja kuivatettavaan vesialueeseen rajoittuvien hakijan omistamien tilojen Dolomiittikalkki RN:o 578-402-50-4 aluetta 2,68 ha ja Putkinotko RN:o 578-402-1-15 aluetta 4,99 ha. Hakijalla on siten oikeus suojapenkereen rakentamiseen tarvittaviin ja suojapenkereen sisäpuolelle jääviin maa- ja vesialueisiin, jotka ovat Reetinniemen kaivospiirin aluetta.

Alueella voimassa olevassa, 8.10.2008 lainvoiman saaneessa Oulujärven rantayleiskaavassa kaivospiirin alue vesialueelle ulottuvaa osaa lukuun ottamatta on osoitettu merkinnällä kaivosalue EK.

Rakennettaessa suojapenger tämän päätöksen lupamääräyksissä edellytetyllä tavalla penkereen rakentamisesta ja penkereen sisäpuolelle jäävän Oulujärven vesialueen kuivattamisesta ei ennalta arvioiden aiheudu korvattavaa vahinkoa tai haittaa vesistössä tai lähiympäristössä. Hankkeella ei ole myöskään vaikutusta Oulujoen–lijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa asetettuihin Oulujärven ekologista ja kemiallista tilaa koskeviin tilatavoitteisiin. Rakentamisesta ja vesialueen kuivattamisesta saatava hyöty on siitä johtuvaan vahinkoon, haittaan ja muuhun edunmenetykseen verrattuna huomattava. Näin ollen edellytykset luvan myöntämiseksi suojapenkereen rakentamiseen ja vesistön osan kuivattamiseen (järjestelyyn) täyttyvät.

Lupamääräysten perustelut

Lupamääräys 1 on annettu, jotta suojapenger (maapato) rakenteeltaan ja turvallisuudeltaan täyttää vesilain ja patoturvallisuuslain mukaiset vaatimukset.

Lupamääräyksen 2 veden virtausnopeutta ja viipymää koskeva määräys on tarpeen kiintoaineen laskeuttamiseksi saostusaltaisiin.

Muutoin luvan saajan noudatettavaksi on annettu tavanomaiset määräykset muun muassa rakentamisajasta, työn huolellisesta suorittamisesta, maisemoinnista, yleisten ja yksityisten etujen turvaamisesta, rakentamiseen liittyvistä ilmoituksista sekä työmaapäiväkirjan pidosta ja töiden vaikutustarkkailusta.

VASTAUS YKSILÖITYIHIN VAATIMUKSIIN

1. ja 5. Kainuun ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen vaatimus hankkeen rakennusaikaisesta tarkkailusta on otettu huomioon lupamääräyksestä 9 ilmenevästi. Vaatimus valkolehdokkiesiintymän merkitsemisestä ja rajaamisesta on otettu huomioon lupamääräyksestä 4 ilmenevästi.

Kainuun ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueen patoturvallisuusviranomaisena tekemät, suojapenkereen rakentamissuunnitelmaa ja sen patoturvallisuuteen liittyviä toimenpiteitä koskevat vaatimukset on otettu huomioon lupamääräyksestä 1 ilmenevästi.

2. Paltamon kunnanhallituksen vaatimus Oulujärven rantayleiskaavan kaavamääräysten huomioon ottamisesta hanketta toteutettaessa on otettu huomioon lupamääräyksestä 4 ilmenevästi.

3. ja 6. Paltamon lupa- ja valvontalautakunta on vaatinut harkittavaksi, onko hanke patoturvallisuuslain (413/1984) 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu pato, joka tarvitsee ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain ja asetuksen mukaisen arviointimenettelyn. Aluehallintovirasto toteaa, että patoturvallisuuslaki (413/1984) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen on kumottu 26.6.2009 annetulla ja 1.10.2009 voimaan tulleella uudella patoturvallisuuslailla (494/2009). Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan valtioneuvoston asetuksen (713/2006) 6 §:n 1 momentin 3a) kohdan mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovellettaisiin kumotun patoturvallisuuslain (413/1984) 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin patoihin. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annettua valtioneuvoston asetusta on muutettu 14.4.2011 annetulla asetuksen muutoksella (359/2011). Muutetun asetuksen (359/2011) voimaantulosäännösten mukaan asetus on tullut voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2011. Asetuksen (359/2011) 6 §:n 3a) kohdan mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovellettaisiin patoihin ja muihin rakenteisiin, kun padottu tai varastoitunut vesimäärä tai vesimäärän lisäys on yli 10 miljoonaa kuutiometriä. Hakemuksen mukaan suojapenkereellä erotetaan Oulujärvestä alle kahden hehtaarin suuruinen kuivatettava vesialue, jonka vesitilavuus on noin 25 000 m³. Hankkeessa ei nosteta Oulujärven vedenkorkeutta tai lisätä sen vesitilavuutta. Näin ollen aluehallintovirasto katsoo, että hakemuksen mukainen suojapenkereen rakentaminen ei ole sellainen valtioneuvoston asetuksessa nro 359/2011 tarkoitettu hanke, johon ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain 4 §:n 1 momentin ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun valtioneuvoston asetuksen 6 §:n mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä tulisi soveltaa. Lisäksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyä on sovellettava hankkeeseen, jos hanke on ominaisuuksiensa, sijaintinsa ja vaikutusten luonteensa vuoksi ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan valtioneuvoston asetuksen 7 §:n mukainen hanke, johon arviointimenettelyä yksityistapauksessa tulisi soveltaa. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan tällaisessa tapauksessa päätöksen ympäristövaikutusten arvioin-

timenettelystä tekee ELY-keskus eikä aluehallintovirasto ole toimivaltainen viranomaisena tältä osin. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 17 §:n 2 momentin mukaan se, jolla on oikeus hakea päätökseen valittamalla muutosta, voi valituksessaan vedota siihen, ettei arviointimenettelyä ole suoritettu.

Lautakunta on lisäksi vaatinut, että hakemussuunnitelmassa hankkeen vaikutuksia maisemaan tulisi esittää suojajenkereen havainnekuvin ja -piirroksin. Aluehallintovirasto toteaa, että hakija on lupamääräyksessä 5 ilmenevästi määrätty laatimaan ja toteuttamaan Kainuun ELY-keskuksen hyväksymä suojajenkereen maisemointisuunnitelma, joten vaadittujen kuvien ja piirrosten sisällyttäminen hakemukseen ei ole tarpeen.

Muut lautakunnan vaatimukset on otettu huomioon hakemuksen täydennyksistä ja lupamääräyksistä ilmenevästi.

PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

Päätös on täytäntöönpanokelpoinen sen saatua lainvoiman.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Vesilaki (264/1961) 2 luku 3 §, 4 §, 6 § 2 momentti, 11a §, 12 §, 14a § 1 ja 2 momentti, 15 § ja 31 § 1 momentti sekä 7 luku 3 § 1 ja 4 momentti ja 6 § 1 momentti

Vesiasetus (282/1962) 85 § 1 momentti

Vesilaki (587/2011) 19 luku 3 § 1 momentti

Patoturvallisuuslaki 7 §, 10 § ja 15 §

KÄSITTELYMAKSU

Ratkaisu

Käsittelymaksuna peritään 4 870 euroa.

Lasku lähetetään valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta Joensuusta.

Perustelut

Käsittelymaksu määrätään asian vireilletuloajankohtana voimassa olleiden säännösten nojalla.

Alla mainitun asetuksen (1145/2009) liitteenä olevan maksutaulukon mukaan vesilain 2 luvun mukaista suojajenkereen rakentamista koskevan vesitalousasian, jossa vesialuetta täytetään määrältään yli 20 000–200 000 m³ ktr olevilla maa-aineksilla, käsittelymaksu on 4 870 euroa. Hankkeessa on myös kysymys vesialueen kuivattamisesta, joka on vesilain vesistönjärjestelyä. Mainitun maksutaulukon mukaan alle 400 hehtaarin hyötyalueen vesistön järjestelystä käsittelymaksu on 4 870 euroa. Koska suojajenkereen rakentaminen ja vesialueen kuivattaminen muodostavat samaa tarkoitusta palvelevan kokonaisuuden, peritään asian käsittelys-

tä korkeimpaan maksuluokkaan kuuluva asian käsittelymaksu. Käsittelymaksu on siten 4 870 euroa.

Oikeusohjeet

Valtioneuvoston asetus aluehallintoviraston maksuista (1145/2009)

Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastojen maksuista vuosina 2012 ja 2013 (1572/2011) 7 § 1 ja 2 momentti.

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

Jukka Sihvomaa

Paavo Liimatta

Asian ovat ratkaisseet ympäristöneuvokset Jukka Sihvomaa ja Paavo Liimatta (esittelijä).

Tiedustelut: asian esittelijä, puh. 0400 364 118 tai 020 636 1020.

PL/es

Liite

Valitusosoitus

VALITUSOSOITUS

- Valitusviranomainen** Pohjois-Suomen aluehallintoviraston päätökseen saa hakea valittamalla muutosta **Vaasan hallinto-oikeudelta**. Valituskirjelmä on toimitettava liitteineen Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon.
- Valitusoikeus** Valituksia päätöksen johdosta voivat esittää ne, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, ELY-keskukset, kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset ja muut yleistä etua valvovat viranomaiset.
- Valitusaika** Valitusaika päättyy **5.3.2012**, jolloin valituksen on viimeistään oltava perillä Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa.
- Valituksen sisältö** Valituskirjelmässä, joka osoitetaan Vaasan hallinto-oikeudelle, on ilmoitettava
- aluehallintoviraston päätös, johon haetaan muutosta
 - valittajan nimi ja kotikunta
 - postiosoite, puhelinnumero ja mahdollinen sähköpostiosoite, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa (mikäli yhteystiedot muuttuvat, on niistä ilmoitettava Vaasan hallinto-oikeudelle, PL 204, 65101 Vaasa, sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi)
 - miltä kohdin aluehallintoviraston päätökseen haetaan muutosta
 - mitä muutoksia aluehallintoviraston päätökseen vaaditaan tehtäväksi
 - perusteet, joilla muutosta vaaditaan
 - valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen allekirjoitus, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiolla tai sähköpostilla)
- Valituksen liitteet** Valituskirjelmään on liitettävä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
 - mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivallasta
 - jäljennös valituskirjelmästä (jos valituskirjelmä toimitetaan postitse)
- Valituksen toimittaminen Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon**
- Valituskirjelmä on toimitettava Pohjois-Suomen aluehallintoviraston kirjaamoon.** Valituskirjelmän on oltava perillä **määräajan viimeisenä päivänä** ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.
- Pohjois-Suomen aluehallintoviraston yhteystiedot
käyntiosoite:	Linnankatu 1–3
postiosoite:	PL 293, 90101 Oulu
puhelin:	vaihde 020 6361 020
telekopio:	08 - 3140 110
sähköposti:	kirjaamo.pohjois@avi.fi
aukioloaika:	klo 8–16.15
- Oikeudenkäyntimaksu** Valittajalta peritään asian käsittelystä Vaasan hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 90 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.